

LA VOLUNTAT D'UN POBLE SUSPICAÇ

per Miquel Gil

Diu Valentí Almirall a “Lo Catalanisme” que el caràcter català, tant pel seu natural individualisme i escepticisme com per l'estat en que es troba sota el domini de Castella, horroritza “enlayrar homens” i que per contra tendeix a “arrelar institucions”. Som, en definitiva, propensos a cercar i institucionalitzar consensos i a defugir lideratges individuals. Els resultats de les eleccions legislatives del passat dia 25 de novembre semblen corroborar aquesta percepció.

* * *

Artur Mas i Gavarró va saltar a la primera línia política quan l'any 2001 va ser nomenat Conseller en Cap de l'últim govern de Jordi Pujol, que ja havia anunciat que quan acabés aquell mandat es retiraria de la vida política activa. Aquells dos últims anys de la legislatura crepuscular de Pujol, que havia governat la Generalitat de Catalunya des de les primeres eleccions parlamentàries després del franquisme (1980), van servir a Mas per presentar-se davant de l'opinió pública abans de concórrer a les eleccions del 2003 com a candidat de la coalició Convergència i Unió (CiU) en substitució del vell president. CiU, que era i és la formació dominant del Parlament, començava a acusar el desgast de tants anys al govern: des que un Pujol de 50 anys va derrotar contra tot pronòstic els socialistes de Joan Reventós en la cursa per la presidència de la Generalitat fins que Artur Mas va encapçalar per primer cop les llistes de la formació, CiU havia controlat la institució durant set legislatures seguides i un total de 23 anys.

El pujolisme combinava un nacionalisme “personalista” amb un discurs econòmic pragmàtic i centrista, apel·lant a grups socials que el socialisme havia menyspreat: petits empresaris, comerciants, pagesos i d’altres autònoms, açò és, les classes mitjanes acomodades o la petita burgesia, especialment de comarques. Després de 23 anys, però, el pujolisme començava a estar desgastat. La idea pujoliana de “Catalunya, un sol poble” havia calat entre l’electorat, però era compartida pràcticament per tots els grups. El missatge petitburgès també es veia limitat per la forta atracció que l’últim rival socialista de Pujol, Pasqual Maragall, exercia sobre els estrats socials afectes a CiU. A més, els pactes de Pujol amb la dreta nacionalista espanyola liderada per José María Aznar havien disgustat sectors de l’electorat convergent que començaven a veure’s seduïts pel nou independentisme que liderava l’Esquerra Republicana de Josep-Lluís Carod-Rovira i Joan Puigcercós. Finalment, el natural desgast de tants anys de govern també va passar factura. Amb aquests antecedents, es fàcil d’entendre que en les eleccions de 2003 Pasqual Maragall aconseguís superar en vots (si bé no en escons) el nou candidat de CiU i que les tres forces d’esquerra del Parlament (PSC, ERC i ICV) es coalitzessin per arrencar el govern de les mans dels convergents. Així començaren 7 anys de govern tripartit i d’oposició de CiU i Mas (en les eleccions de 2006 CiU va recuperar la condició de força més votada, per bé que els seus 48 escons no van ser suficients per recuperar la Generalitat).

Així com el primer tripartit, presidit per Maragall, va ser entès com a necessari i renovador pel conjunt de la societat catalana, la seva reedició de 2006 no va ser acceptada. El nou president socialista, José Montilla, s’associava al sector més espanyolista del PSC, i en un moment de descrèdit del PSOE com a soci de Catalunya, conseqüència del tortuós procés estatutari, amplis sectors d’ERC i en menor mesura del PSC van girar l’esquena al nou govern. Així s’entén que a les eleccions del 2010 la CiU liderada per Artur Mas pugés 14 escons (62) i recuperés la

Generalitat. Finalment i després de set anys de travessia per desert, Artur Mas era investit 129è president de la Generalitat de Catalunya.

Amb l'independentisme en auge i cada cop més present en les bases i la massa de votants de CiU després del decebedor procés estatutari i de la retallada i reinterpretació de l'estatut votat pels catalans per part del tribunal constitucional espanyol, que es va considerar una humiliació i una imposició, Mas s'havia presentat a les eleccions amb l'ambiciosa promesa d'impulsar un acord amb el govern espanyol per obtenir un règim fiscal similar al concert econòmic basc. Si el govern espanyol del PSOE ja s'havia oposat a qualsevol canvi substantiu del model de finançament, l'arribada al govern espanyol el 2011 del Partit Popular semblava tancar-hi definitivament la porta. La negativa definitiva a un pacte d'aquestes característiques per part del nou president espanyol, Mariano Rajoy, durant els últims dies de setembre de 2012, juntament amb una massiva manifestació independentista que va aplegar un milió i mig de catalans als carrers de Barcelona la Diada Nacional d'aquell any, van portar a Artur Mas a considerar esgotada la legislatura i a convocar noves eleccions el novembre.

Arribats a aquest punt, i en un moment de forta contestació social a les retallades pressupostàries aprovades per la majoria parlamentària catalana de CiU amb l'ajuda del PPC (retallades fruit de la conjunció de la crisi econòmica, les magres finances de la Generalitat i un discurs renovat de Convergència que abandonava el pragmatisme pujolià per abraçar les tesis del neoliberalisme), el president Mas va centrar la seva campanya en la promesa d'impulsar un referèndum d'autodeterminació, minimitzant alhora el discurs econòmic tot negant la possibilitat d'impulsar polítiques econòmiques alternatives a les d'austeritat. Encara més, Mas va demanar una àmplia majoria parlamentària pel seu partit, associant el seu èxit amb la possibilitat d'efectuar un referèndum d'autodeterminació. Aquesta associació entre la seva

persona i el referèndum va plasmar-se en un cartell electoral (que es va demostrar desafortunat) en que Mas es presentava com l'encarnació de la voluntat del poble català.

Les eleccions, amb la població radicalitzada i polaritzada, van produir-se amb una participació del 69'6%, la més alta mai registrada en unes eleccions legislatives catalanes. Els resultats van retirar 12 escons a CiU, tornant la formació al seu nivell de 2006. Tanmateix, CiU va mantenir a molta distància la condició de primera força, fent a la pràctica impossible qualsevol pacte de govern que els excloués. Els pèssims resultats del PSC, ara liderat per Pere Navarro; la recuperació d'una ERC renovada sota la batuta de l'historiador Oriol Junqueras, que va arrabassar la condició de segona força al PSC arribant fins als 21 escons; i la pujada de l'espanyolisme de cuny lerrouxista de Ciutadans-Partido de la Ciudadanía (de 3 a 9 escons) i en menor mesura del PPC (de 18 a 19 escons), van produir grans canvis en la composició del Parlament.

Les eleccions poden ser interpretades en una doble direcció. Per un costat, una majoria de ciutadans de Catalunya van avalar la via autodeterminista, doncs els partits a favor de l'autodeterminació (CiU, ERC, ICV, CUP) van sumar 87 diputats i els independentistes es van enfilar fins als 74 (CiU, ERC, CUP). Tanmateix, els catalans no van acceptar l'equació que presentava CiU entre el president Mas i l'autodeterminació: com deia Almirall, els catalans fugen dels lideratges personals per cercar consensos institucionals. Això explicaria en part l'augment d'ERC i la baixada de CiU: els catalans van voler que l'autodeterminació fos una fita col·lectiva. També cal afegir, però, que la pujada de CiU fins als 62 escons en les anteriors eleccions s'havia produït en un moment de gran feblesa d'ERC, en un moment en que aquest partit havia vist reduïts els seus escons de 21 a 10. En part, els resultats convergents s'han d'entendre com un retorn a la normalitat. Per altre costat, les eleccions van ser un cop

d'atenció a les polítiques econòmiques de CiU. Molts electors no accepten o no comprenen que les retallades econòmiques siguin ineludibles. En part també això explica que forces que accepten l'autodeterminació però no les retallades, com ERC i ICV, veiessin incrementats els seus vots.

Amb aquests resultats, i malgrat les pressions del líder d'Unió Josep Antoni Duran i Lleida i del grup de comunicació de Javier Godó, Artur Mas i Convergència van interpretar les eleccions com un aval al dret d'autodeterminació i una comminació a cercar pactes. D'aquesta manera les dues primeres forces, CiU i ERC, van segellar un acord de legislatura en que s'acordaven una moderació de les polítiques d'austeritat i la celebració d'un referèndum d'autodeterminació per l'any 2014. Amb aquest pacte firmat Artur Mas i Gavarró va ser novament investit president de la Generalitat el dia 21 de desembre de 2012, prenent possessió del càrrec la vigília de Nadal d'aquell mateix any.

